

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Реферат
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему: **«Фактори та резерви підвищення ефективності діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Заваллівська філія «Заваллівський графіт»)»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка 64 групи, ФЕУП

Заїм Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Літвінов Олександр Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У сучасних умовах господарювання ефективність є важливою характеристикою діяльності підприємства, від якої залежить його подальший розвиток. Ефективність є складним і багатоаспектним економічним поняттям, яку слід розглядати як результативність діяльності, що визначається відношенням отриманого ефекту до витрачених ресурсів; як комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів та як міру досягнення поставлених цілей.

Актуальність теми: сучасний етап розвитку ринкових відносин в Україні вимагає від вітчизняних підприємств активних дій з підвищення ефективності їх функціонування. У зв'язку з кризою, стан економіки значно погіршився, що актуалізує необхідність вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням ефективності діяльності підприємств. Загальна криза посилює й ускладнює рішення проблем економічної ефективності, зумовлює необхідність глибокого дослідження його причин, вимагає впровадження нових концепцій управління виробничим процесом, нових методів підвищення ефективності господарської діяльності.

Оцінка ефективності загалом господарської діяльності, управлінських рішень, витрат економічних ресурсів, а також конкретні технології та засоби забезпечення ефективного функціонування підприємств становлять особливий інтерес як для вчених, так і для економістів-практиків. Дане питання вивчали такі зарубіжні вчені, як Л.Мейсел, К. Макнейр, Р. Ланч, К. Кросс, К. Адамс, П. Робертс, Ю. Вебер, Р. Каплан і Д. Нортон та багато вітчизняних учених-економістів Шеремет О.Д., Сайфулін Р.С., Ковальов В.В., Волкова О.М., Сурмін Ю.П., Федулова Л.І., Белий А.П., Лисенко Ю. Г., Мадих А.А., Макаров К.Г., Осипов В.І., Іващенко Н.П. та інші. Але, на жаль, наявні теоретичні розробки не дають відповідь про наявність «універсальних» критеріїв ефективності, вибір найбільш гідного з існуючих показників на практиці відбувається виходячи з конкретних умов визначення ефективності на кожному підприємстві.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в теоретичному і практичному обґрунтуванні пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства ТОВ «Заваллівський графіт».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити основні недоліки в трактуванні поняття «ефективність»;
- встановити класифікацію видів ефективності в залежності від історичного розвитку показника;
- розкрити методику визначення основних показників;
- дослідити фактори, що впливають на формування ефективності;
- дати загальну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;
- оцінити основні техніко-економічні показники фінансового стану підприємства за 2013 – 2016 роки;
- проаналізувати показники ефективності діяльності підприємства за 2013 – 2016 роки;
- за допомогою багатовимірних математико-статистичних методів комплексно оцінити ефективність діяльності підприємства;

– виявити наявні резерви та розробити шляхи збільшення ефективності підприємства.

Об’єктом дослідження виступає діяльність ТОВ «Заваллівський графіт» – єдиного на території України підприємства, що займається видобутком і переробкою природного графіту.

Предметом дослідження є методичні та теоретичні аспекти формування ефективності підприємства та шляхів її підвищення.

В дослідженні поставленої проблеми використовувались наступні методи: збір фінансової звітності підприємства та наукової інформації; аналіз та синтез; статистичний метод та метод дослідження інформації; застосування математично-статистичних методів і моделей економіки підприємства.

У процесі написання кваліфікаційної роботи була вивчена нормативно-правова база з даної тематики, проаналізовані праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів (монографії, підручники, статті з періодичних видань), фінансова звітність ТОВ «Заваллівський графіт» 2013 – 2016 рр., основні положення підприємства та електронні ресурси.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів аналізу діяльності досліджуваним підприємством, подальшій розробці і пошуку шляхів підвищення рівня ефективності.

Апробація результатів роботи була проведена на наукових конференціях серед студентів, матеріали дослідження були опубліковані у збірниках наукових статей факультету економіки і управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.

Структура і обсяг роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 8 додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 94 сторінки комп’ютерного тексту, містить 21 таблицю, 6 рисунків та 15 формул.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти поняття ефективності**» розкрито поняття «ефективність», визначено види ефективності, зазначено сукупність показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства. Окрім того, описано як за допомогою багатовимірних методів математико-статистичного аналізу комплексно визначити ефективність діяльності підприємства.

У другому розділі «**Аналіз основних техніко-економічних показників ефективності діяльності підприємства ТОВ «Заваллівський графіт»**» надано загальну характеристику галузі добувної промисловості України за останні 10 років, а також, за допомогою лінійного тренду, наведено прогноз розвитку галузі на найближчі 3 роки. Також, проаналізовано діяльність підприємства ТОВ «Заваллівський графіт», зокрема ліквідність та платоспроможність, фінансову стійкість, ефективність різних аспектів господарської діяльності. Застосовано метод головних компонент в якості комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства.

У третьому розділі «Шляхи підвищення ефективності діяльності на підприємстві ТОВ «Заваллівський графіт» представлено загальні шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства. Запропоновано підвищити рівень ефективності аналізованого підприємства, шляхом виробництва нового супутнього продукту - гранату, а саме гранатового піску як абразивного матеріалу, а також покращення управління дебіторською заборгованістю, шляхом створення посади менеджера по роботі із клієнтами і запровадження автоматизованої системи CRM.

ВИСНОВОК

Ринкова економіка вимагає від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємництва, ініціативи і т.д.

Проблема ефективності – це завжди проблема вибору. Вибір стосується того, що виробляти, які види продукції, яким способом, як їх розподіляти і який обсяг ресурсів використовувати для поточного і майбутнього споживання. Рівень ефективності впливає на вирішення цілого ряду соціальних і економічних завдань, таких як швидке економічне зростання, підвищення рівня життя населення, зниження інфляції, поліпшення умов праці і відпочинку. Ефективність – це поняття багатогранне, на її рівень впливає чимало різних факторів, тому віднайти критерії та показники комплексної оцінки ефективності для кожного конкретного підприємства стає першочерговим завданням в аналізі ефективності господарювання.

Підприємство ТОВ «Заваллівський графіт» – це організація, що займається видобутком та виробництвом графітової продукції. Аналога такому підприємству в Україні немає і бути не може, тому що поклади такої високоякісної руди знаходяться тільки в Кіровоградській області.

Для оцінки ефективності діяльності підприємства в роботі були розраховані групи показників, що характеризують: ефективність використання основних фондів, оборотних засобів, трудових ресурсів та рентабельність. Проведено аналіз отриманих результатів і запропоновано заходи, щодо збільшення рівня ефективності на підприємстві. Для розрахунку були використані дані фінансової та статистичної звітності.

Проведений аналіз показав, що:

1. Рівень фондівддачі постійно зростає і у 2016 році на 1 грн. середньорічної вартості основних фондів припадає 3,76 грн. вартості виготовленої продукції, це на 198,05% більше ніж у 2013. Рентабельність основних фондів складає 19,44%, що на 18,7% більше від 2013 року і вказує на те, що на підприємстві стабільно підвищується ефективність використання основних засобів.

2. У 2016 році на кожну гривню проданих активів приходить 1,05 грн. реалізованої продукції, що більше від 2013 року на 94,61%. Тривалість обороту активів має позитивну тенденцію до скорочення і у 2016 році час обороту активів становить 343 дні, що на 325 дн., швидше від 2013 року. Рентабельність оборотних коштів у 2016 році збільшилась, порівняно із 2013 на 7,34%, що свідчить про

підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємством і, в цілому, можемо сказати, що підприємство досить ефективно використовує власні оборотні кошти.

3. Один із найважливіших показників ефективності діяльності підприємства – продуктивність праці, виражена в показнику виробітку на одного промислово-виробничого працівника, постійно зростає, що є позитивною тенденцією і у 2016 році становить 583,10 тис. грн./ос., що на 197,2% більше, ніж у 2013 році. До того ж, у звітному році виробіток зростає у 2,84% швидшими темпами, ніж рівень заробітної плати, що також свідчить про ефективне використання трудового персоналу на підприємстві.

4. У 2013 р. на 1 грн. витрат підприємство отримувало 3,063 грн. прибутку від продажу, а в 2016 р. цей показник збільшився до 11,64 грн., що на 8,58 коп. більше від базового року. Позитивна динаміка цього показника обумовлена зростанням валового прибутку на ТОВ «Заваллівський графіт», однак у 2014 році ми спостерігаємо значне зменшення рентабельності продукції, що було спричинено зниженням рівня валового прибутку на 558 тис. грн. у цьому році порівняно із 2013. Проведені розрахунки свідчать про різкий стрибок рентабельності продажів у 2015 році, а у 2016 її рівень зріс до 10,43%, що на 58,59% більше ніж у 2015. Це говорить про удосконалення маркетингової та збутової діяльності, розширення ринків збуту готової продукції і дає змогу стверджувати про ефективність операційної діяльності підприємства.

5. За допомогою проведеного компонентного аналізу виявлено, що порівняно із іншими підприємствами галузі, ТОВ «Заваллівський графіт» функціонує не досить ефективно і належить до групи аутсайдерів.

Для підвищення рівня ефективності на аналізованому підприємстві були запропоновані наступні заходи:

1) Зростання обсягу виробництва і реалізації за рахунок випуску нового продукту – гранатового концентрату для абразивних виробів.

2) Скорочення обсягу дебіторської заборгованості.

Пропозиції щодо підвищення ефективності підприємства і очікуваний ефект від них відобразимо в таблиці 3.21

Таблиця 3.21

Показники економічної ефективності

<i>Показник</i>	<i>До впровадження заходів</i>	<i>Після впровадження заходів</i>	<i>Абсолютні зміни</i>	<i>Відносні зміни</i>
Рентабельність продукції, %	11,64	12,39	0,75	-
Рентабельність продажів, %	9,76	10,29	0,53	-
Оборотність ДЗ, разів	3,18	4,82	1,64	51,52
Період погашення ДЗ, дні	114,86	75,75	-39,11	-34,05

Після впровадження описаних заходів на підприємстві зростуть такі показники ефективності виробництва та продажів як: рентабельність продукції (на 0,75%), рентабельність продажів (на 0,53%), а також показники, що характеризують ефективність використання обігових коштів: оборотність дебіторської заборгованості зросте на 1,64 раза, а період її погашення скоротиться на 39 днів.

Також, за результатами застосування математико-статистичного методу головних компонент, відстань до найближчого конкурента ПАТ «Микитівський гранітний кар'єр», що знаходиться в групі лідерів скоротиться із 0,559 до 0,329, тобто на 41,15%, а отже підприємство зможе перейти із групи аутсайдерів у групу лідерів галузі.

У цілому усі запропоновані в роботі заходи позитивно впливають на підвищення ефективності діяльності підприємства, і дозволяють надалі розвивати виробничу та збутову діяльність та ефективно функціонувати на ринку.

АНОТАЦІЯ

Заїм Т.О. «Фактори та резерви підвищення ефективності діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Заваллівська філія ТОВ «Заваллівський графіт»»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 Підприємництво торгівлі і біржова діяльність» за магістерською програмою

(шифр та назва спеціальності)

професійного спрямування «Економіка та стратегія розвитку підприємства». –

(назва магістерської програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти поняття «ефективності діяльності підприємства», види та показники ефективності, а також методи їх розрахунку.

Проаналізовано господарську діяльність підприємства за останні 4 роки, стан його ліквідності та фінансової стійкості, а також основні показники ефективності діяльності.

Запропоновано провести заходи щодо підвищення рівня ефективності діяльності шляхом випуску нового продукту – гранатового концентрату, а також зменшення дебіторської заборгованості.

Ключові слова: ефективність, комплексний показник ефективності, фактори та шляхи підвищення ефективності.

ANNOTATION

Zaim T. "Factors and reserves for improving the efficiency of the enterprise (on the example of "Zavlivsky graphite")"

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty
«076 Entrepreneurship trade and stock exchanges» under the master's program

(code and name of the specialty)

«Economy and strategy of enterprise development». – Odessa National Economics University. –

(title of master program)

Odessa, 2018.

The work deals with the theoretical aspects the concept of "efficiency of the enterprise", types and indicators of efficiency, as well as methods for their calculation.

Author analysis the economic activity of the company over the past 4 years, the state of its liquidity and financial sustainability, as well as the main performance indicators.

It is proposed to take measures to increase the level of activity efficiency by issuing a new product - pomegranate sand, as well as reducing receivables.

Keywords: efficiency, complex efficiency, factors and ways to increase efficiency.